



Info

EP: avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta EU:n rahoitukseen

EU:n nykyinen rahoitusjärjestelmä on riittämätön, läpinäkymätön, epäreilu ja edistää kansallista köydenvetoa jäsenmaiden kesken. Näin tuumaa Euroopan parlamentti, joka hyväksyi äskettäin ranskalaisjäsen Alain Lamassouren mietinnön EU:n rahoituksen uudistamisesta. Mietintö analysoi nykyjärjestelmän heikkouksia ja ehdottaa kaksivaiheista uudistusta, joka takaisi jäsenmaiden tasa-arvon ja tekisi lopun lukuisista korjausmekanismeista ja poikkeuksista.

Euroopan yhdentyminen oli tarkoitus rahoittaa aidolla "omien varojen" järjestelmällä. 1952 perustetun hiili- ja teräsyhteisön rahoitus perustui maksuihin, joita perittiin yrityksiltä jokaisesta tuotetusta terästonnista. Myös Euroopan talousyhteisön perustanut vuoden 1957 Rooman sopimus ennakoï yhteisön menojen rahoittamista sen omilla tuloilla, kuten tulli- ja maatalousmaksuilla.

"Omista varoista" jäsenmaiden maksuosuuksiin

Käytännössä yhteisöjen toiminta rahoitettiin vuoteen 1970 saakka jäsenmaiden maksuilla. Tuolloin kansallisista maksuosuuksista luovuttiin ja uuden rahoitusjärjestelmän perustaksi sovittiin maatalous- ja tullimaksut sekä osuus jäsenmaiden keräämistä arvonlisäveroista (alv). Alv-varoista muodostui 1980- ja 1990-luvuilla EU-budjetin suurin tuloerä.

Jäsenmaat sopivat 1988 kattavista uudistuksista budjetin meno- ja tulopuoliin. Ne ottivat samalla käyttöön neljännen varan eli jäsenmaiden bruttokansantuloon (bktl) perustuvan maksuosuuden. Alun perin täydentäväksi aiotusta bktl-varasta tuli 1990-luvun loppulla unionin budjetin tärkein tulolähde; sen osuus vuoden 2005 budjetista oli 70 %. Samalla "omat varat" eli tulli- ja maatalousmaksut sekä alv-varat ovat menettäneet merkitystään unionin toiminnan rahoittamisessa.

"Haluamme rahamme takaisin!"

Kuului pääministeri Margaret Thatcherin kuuluisa vaatimus maansa jäsenmaksuosuuden korjauksesta 1984. Vaikka Iso-Britannia oli yksi kansatuloiltaan köyhemmistä jäsenmaista, se oli yhteisön "nettomaksaja", sillä se ei hyötynyt juurikaan yhteisen maatalouspolitiikan tukiaisista. Muut jäsenmaat myöntivät korjausmekanismiin, joka toi Iso-Britannialle viime vuosina noin 5,3 miljardin vuotuiset hyvitykset sen jäsenmaksuihin.

Kiista Iso-Britannian korjausmekanismin kustantamisesta johti sovitteluihin muiden suurempien nettomaksajien kuten Saksan, Alankomaiden, Itävallan ja Ruotsin maksuosuuksista. Joulukuun 2005 Eurooppa-neuvosto sopi lisäksi liudasta muita erityiskohteita ja almuja eri jäsenmaille.

Tarve rahoitusjärjestelmän uudistuksiin alkoi olla ilmeinen, kuten EP:n esittelijä Alain Lamassoure (keskustaoikeiston EPP-ryhmä), Ranskan entinen valtiovarainministeri toteaa: "Vuosi vuodelta jäsenmaat onnistuivat saamaan erityisjärjestelyitä. Rahoitusjärjestelmästä on lopulta tullut niin monimutkainen, että se on epädemokraattinen ja täysin käsittämätön kansalaisille".

Parlamentti haluaa kaksivaiheista uudistusta

Joulukuun 2005 Eurooppa-neuvosto päätti, että EU:n koko tulo- ja menopuoli sekä etenkin maatalouspolitiikka ja Iso-Britannian rahoitusosuus arvioidaan vuosina 2008–2009. Lamassoure pyysi ennen mietintönsä laatimista jäsenmaiden parlamentteja ottamaan kantaa uudistukseen ja vieraili 11 parlamentissa.

Mitä EP sitten odottaa uudistukselta? "Haluamme nykyistä yksinkertaisemmän järjestelmän. Haluamme enemmän oikeudenmukaisuutta, luopumista poikkeuksista ja suurempaa avoimuutta – avoimuutta EP:n jäseniä, neuvoston ministereitä ja ennen kaikkea kaikkia kansalaisia varten", vaati Saksan sosialistien Jutta Haug parlamentin täysistunnossa.

"Unionilla ei ole varoja niille politiikoille, joista se on päättänyt", Lamassoure pahoitteli kertoen, että tärkeitä hankkeilta, kuten Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmältä uupuu rahoitusta. "EU:n on aika varustaa itsensä uudella omien varojen järjestelmällä, joka vastaisi perustamissopimusten kirjainta ja henkeä", hän korosti.

Uusi omien varojen järjestelmä 2014 alkaen?

Ensi vaiheessa uudistus tähtäisi nykyisen järjestelmän parantamiseen. Jokaiselta jäsenmaalta edellytettäisiin sama prosenttiosuus, noin yksi prosentti niiden kansantulosta EU:n rahoittamiseen. Lähtökohtana olisi jäsenmaiden erioikeuksien, mukaan lukien Iso-Britannian korjausmekanismin poistaminen asteittain 2013 mennessä.

Toinen vaihe sisältäisi uuden ja aidon omien varojen järjestelmän käyttöönoton asteittain 2014 alkaen. Kansalliset maksuosuudet korvautuisivat tällöin esimerkiksi osuudella jäsenmaiden keräämistä veroista, kuten arvonlisäveroista, yritysveroista tai energiaverosta. Muita rahoitusvaihtoehtoja voisivat olla kansainvälinen valuutansiirtovero (Tobinin vero), verot liikenteelle ja televiestinnälle, ympäristövero tai Euroopan keskuspankin tuotot.

EP ei ota tässä vaiheessa kantaa vaihtoehtoihin. Oikeus kerätä veroja (verotuksellinen suvereniteetti) pysyisi joka tapauksessa jäsenmailla.

Entä "EU-vero"?

Keskusteltuaan jäsenmaiden parlamenttien kanssa Lamassoure katsoi, että aika ei ollut vielä kypsä aidolle eurooppalaiselle verolle. Osa EP:n jäsenistä pahoittelee linjausta. Vihreiden Gérard Onesta (Ranska) totesi, että hänen ryhmänsä olisi mielellään nähnyt Eurooppa-veron kirjattuna mietintöön.

Puolan Zbigniew Krzysztow Kuźmiuk (Unioni kansakuntien Euroopan puolesta -ryhmä) puolestaan varoitti EU-veron käyttöönotosta sanoen, että se vain kasvattaisi kansalaisten verotaakkaa. Kuźmiuk oli kuitenkin yhtä mieltä nykyisen rahoitusjärjestelmän epäoikeudenmukaisuudesta.

Alain Lamassoure jatkaa EU:n rahoituksen pohtimista. Häneltä odotetaan loppuvuoteen mennessä toista mietintöä, joka sisältäisi konkreettisempia suosituksia rahoitusuudistuksen toisen vaiheen toteuttamisesta. EP:n ja kansallisten parlamenttien jäsenet kokoustavat aiheesta näillä näkymin marraskuun alkupuolella.